

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITE YA 11

PUDUNGWANA 2019

**SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)
PAMPIRI YA BOBEDI (P2)**

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 19.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLUWA

1. Bala ditaelo tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima pele papetla ya dikahare leqepheng le latelang lena, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso, tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo mme ebe o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO tse THARO, e leng:

KAROLO YA A: Dithothokiso	(30)
KAROLO YA B: Pale/sengolwa sa Boholoholo	(25)
KAROLO YA C: Tshwantshiso/Terama	(25)
4. Araba dipotso TSE HLANO KAOFELA: TSE THARO (3) KAROLONG YA A, E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B, E le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLONG YA A: DITHOTHOKISO
Dithothokiso tseo o di rutilweng — Araba dipotso tse PEDI.
Thothokiso eo o sa e rutwang — O TLAMEHA ho araba potso ena.

KAROLONG YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO
Araba potso E LE NNGWE.
5. KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso E LE NNGWE.
KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO) LE YA C (TERAMA)
 - Araba dipotso tsa pale/sengolwa sa bohoholo le terama tseo o ithutileng tsona FEELA.
 - Araba potso E LE NNGWE E TELELE YA MOQOQO le E LE NNGWE ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba potso tse kgutshwane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e telelele ya moqoqo KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlakisitsweng leqepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
 - Potso e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswe a ka bang 250–300.
 - Dipotso tse telele tsa Pale le Terama di lokela ho arajwa ka mantswe a 400–450.
 - Bolelele ba dikarabo tsa dipotso tse kgutshwane bo tla laolwa ke kabo ya matshwao. Tsepama potsong mme o se ke wa tswa lekoteng.
7. Latela ditaelo tse hlahang qalong ya KAROLO ka NNGWE ka hloko.

8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ena ya dipotso.
9. Qala KAROLO E NNGWE le E NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
 - KAROLONG YA A Metsotso e 40
 - KAROLONG YA B Metsotso e 55
 - KAROLONG YA C Metsotso e 55
11. Ngola ka mongolo o makgethe, mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlalositse leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o ratang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso TSE PEDI feela ho tsena.

NOMORO YA POTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWAO	NOMORO YA LEQEPHE
1. Joo feshene!	Potso e telele ya moqoqo	10	7
2. Mohale wa Basotho	Potso e kgutshwane	10	8
3. Bophelo ke leeto	Potso e kgutshwane	10	9
4. Lefu le a rwalla	Potso e kgutshwane	10	10

MMOHO LE

Thothokiso eo o sa e rutwang: O TLAMEHILE HO araba potso ena.

KAROLO YA B

5. Boroko	Potso e kgutshwane	10	11
-----------	--------------------	----	----

KAROLO YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

ELA HLOKO: Araba potso E LE NNGWE e telele le E LE NNGWE ya TSE KGUTSHWANE. Ha o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba e kgutshwane KAROLONG YA C. O lokela ho araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba e kgutshwane KAROLONG YA C. O lokela ho araba potso E LE NNGWE feela KAROLONG YA B le YA C.

Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.

KAPA

6.	Lekgapetla la panana	Potso e telele ya moqoqo	25	12
7.	Lekgapetla la panana	Potso e kgutshwane	25	12-13
SENGOLWA SA BOHOLOHOLO: Araba potso E LE NNGWE feela ho sengolwa sa bohohoholo				
8.	Letlotlo la Basotho	Potso e telele ya moqoqo	25	14
9.	Letlotlo la Basotho	Potso e kgutshwane	25	15-16

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.

10.	Malefane	Potso e telele ya moqoqo	25	17
11.	Malefane	Potso e kgutshwane	25	17-19

ELA HLOKO: Dikarolong tsa B le C, e NNGWE ya dipotso tse arajwang e tlameha ho ba ya MOQOQO. Ha e NNGWE e lokela ho ba ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso TSE PEDI tsa mofuta wa moqoqo kapa TSE PEDI tsa mofuta wa dipotso tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (√)
A: DITHOTHOKISO (tseo o di rutilweng) (Potso e telele ya moqoqo KAPA dipotso tse kgutshwane)	1–4	2	
A: DITHOTHOKISO (eo o sa e rutwang) (kgutshwane) (Potso e kgutshwane)	5	1	
B: PALE (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse Kgutshwane)	6–7		
KAPA B: SENGOLWA SA BOHOLOHOLO (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	8–9	1	
C: TSHWANTSHISO/ TERAMA (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	10–11	1	
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA		5	

ELA HLOKO: DIKARABONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso E LE NNGWE YA MOQOQO le E LE NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo Kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso tse HLANO (POTSO YA 1–5) Araba dipotso TSE THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG

Kgetha mme o arabe dipotso tse PEDI feela dithothokisong tseo o di rutilweng selemong sena (POTSO YA 1 ho isa ho POTSO YA 4). O TLAMEHA ho araba Potso YA 5, e leng thothokiso eo o sa e rutwang.

POTSO YA 1: POTSO E TELELE YA MOQOQO

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

JOO feshene — H Mokati

- 1 Ana e tlile ka mang feshane?
- 2 Hoba batho re fetoha kgafetsa.
- 3 Re apara ya mefuta meaparo,
- 4 Sepheo e le ho kgema le dinako.

- 5 Bahlankana le barwetsana ho tshwana feela,
- 6 Ba apara mehlolo, ntho disele!
- 7 Ba re ena mehla ke ya bona,
- 8 Ba sa kgema le dinako, ba kgema le feshene.

- 9 Bomme le bontate le bona ba haketse,
- 10 Ba re ba ke ke ba hlolwa ke batjha, ba ikgalala.
- 11 Ba re ba ke ke ba salla morao, ba itsofatsa.
- 12 Ba re le bona nako di sa dumela.

- 13 Ka nqena metsofe e ikeme ka lepaketla,
- 14 Ba re ho tsofala le ratang.
- 15 Ba tlotsa ditlolo bomathamafose.
- 16 O bona ka maswebe hore tshiu di ile.

- 17 Ena feshene e sehloho,
- 18 Ha e kgethe nku ka pere,
- 19 E moholo le e monyane ho tshwana feela.
- 20 Bohle re nkehile ke feshene.

Sekaseka thothokiso ena mme o bontshe kamoo sethothokisi se sebedisitseng makgabane/dihlomo/dibetsa tsa bothothokisi kateng ho finyelletsa molaetsa wa yona. Karabo ya hao e be bolelele ba mantswe a 200 – 250.

[10]

POTSO YA 2: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

MOHALE WA BASOTHO: KPD Maphalla

- 1 Basotho, bokgeleke bo a tswallwa, ke bua manti,
- 2 Ke bua manti hoba tsa Kgotso dingolwa ke bopaki,
- 3 O buile ha o re pinyane ha e yo hoba re o bala dingolweng,
- 4 A fuba sa hao mabinabine wa a pepesa hoba o se na pinyane,
- 5 O fela o le yona kabelwamanong hoba ha o iphelele.

- 6 Re ka reng ho o balolla hoba o hlotse ngwana motho!
- 7 Nna ruri o ntlhotse o bua ka Tahlelo, semaumau!
- 8 E, ruri ngwana mahana-a-jwetswa o bonwa ka dikgapha.
- 9 Bala Maphalla, o ithute bophelo, o hlalefe,
- 10 O se ahe serobe Phiri e se e jele, hoba tieho e tswala tahleho.

- 11 Mmakane! ka ema le wa Mateneng Kgotso a re nna ke mang?
- 12 Ke sa ipatla, a boya sekwele a re ho botswe lebitla!
- 13 Lebitla le botswa jwang hoba le kgutsitse lebitla?
- 14 Nkarabe hle lebitla, ke kgathetse ke hoba ntetekeng!
- 15 Kgotso, ke o rolela kgaebane, o ntlhotse re sa lwana!

- 2.1 Kgonyetso e sebedisitsweng molathothokisong wa 4, e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 2.2 Maele a sebedisitsweng molathothokisong wa 8 a hlakisa moelelo wa molathothokiso oo jwang? (2)
- 2.3 Lebotsi le hlahellang molathothokisong wa 11 le sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 2.4 Ke molaetsa ofe o fetiswang ke thothokiso ee yohle? (2)
- 2.5 Thothokiso ena e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[10]

POTSO YA 3: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

BOPHELO KE LEETO – SJ Mamashela

- 1 Bophelong re nka maeto ho fapana,
- 2 Maeto ao re lehang ka hohle ho itokisetsa ona.
- 3 Re lokise le ho hlopha tsohle ka nako,
- 4 Re behe tsohle di le malalaalaotswe.
- 5 Le bophelo bo jwalo feela ngwaneso.
- 6 Bophelo ke leeto.

- 7 Etong lena re kopana le tse ngata.
- 8 Tse bohloko, le tse monate ka ho fapana.
- 9 Tse re dihang moya, le tse re tetebetsang maikutlo,
- 10 Empa pele ke moo re yang teng,
- 11 Hoba re leetong, leetong la bophelo,
- 12 Moo re sa tsebeng pheletso ya lona.

- 13 Etong lena re hloka dihloko ho hlomela.
- 14 Hlomo tsa moya tse tla re tiisa,
- 15 Di re tlame ha re kgetshemela re wela.
- 16 Di re phahamise ha re wele re nyahame,
- 17 Hoba lena leeto ke le boima le bohloko,
- 18 Leeto le hlokoang mamello le tiisetso.

- 3.1 Phetapheto ya mantswe e tshekalletseng e hlahellang melathothokisong ya 1 le 2 ka lentse 'Maeto' e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
 - 3.2 Hlalosa moelelo o otlohileng wa molathothokiso wa 4. (2)
 - 3.3 Hlalosa sehalo se ikutlwahatsang temanathothokisong ya 2 le 3. (2)
 - 3.4 Thothokiso ee e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
 - 3.5 Hlalosa molaetsa o fetiswang ke sethohokisi ka thothokiso ena. (2)
- [10]**

POTSO YA 4: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

LEFU LE A RWALLA: R.J. Moloji

- 1 Pelo ya thulama ka kebisa hlooho,
- 2 Pelo ya bina ntho di hana ho fela,
- 3 Eka rumo le hlabile mona mafetshwaneng,
- 4 Lefu le rwalla tsatsi le eme.

- 5 Ke sitwa ho bua ke bona masisapelo.
- 6 Mahlong mona kgapha di theoha diphororo,
- 7 Mose ho lebitla ha re tsebe tsa teng,
- 8 Ka kwano fatshe ke la kgotso.

- 9 Ha e lla tshepe e llela mang kajeno?
- 10 E llela haufi ke utlwa le nna ke tshaba,
- 11 Meriti ho theha e meholo ya diotlwana,
- 12 Ena ntho ke sona sefaha-maeba ruri.

- 13 Lefu ha le bue le metsa feela baheso,
- 14 Lefatshe lohle le tshaba ena kganyapa,
- 15 Ha le rapama rona re ipotsa hore ho ya mang,
- 16 Ha le dikela le pakahatsa mahlomola.

- 4.1 Bohlokwa ba tshebediso ya phetapheto ya mantwe e tsepameng e sebedisitsweng molathothokisong wa 1 le 2 ke bofe? (2)
- 4.2 Hlalosa moelelo o patehileng wa molathothokiso wa 12. (2)
- 4.3 Ke mohopolo ofe o hlahiswang ke molathothokiso wa 14? (2)
- 4.4 Hlalosa sehlo se ikutlwahatsang temanathothokisong ya 1, 2 le 3. (2)
- 4.5 Akaretsa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE feela e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]

THOTHOKISO EO O SA ERUTWANG

O TLAMEHA ho araba potso ena.

POTSO YA 5: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

BOROKO: SJ Mamashela

- 1 Ntho ya ho ntshenyetsa bophelo,
- 2 Ditoro tsa senyeha ha lobokana.
- 3 Ka sala ke rwetse matsoho ke maketse,
- 4 Menyetla e mphetile ya metonanahadi,
- 5 Lebaka e le bona boroko.

- 6 Maoba le maobane ke ne ke lora ditoro.
- 7 Bophelo ke bona bo botlehadi, bo tjhabileng.
- 8 Bona ba dikwakwariri, ba dikgorane,
- 9 Empa kajeno tsohle di fetohile,
- 10 Lebaka ke bona boroko.

- 11 Matsatsi a ile a tswala dibeke,
- 12 Dibeke tsa tswala dikgwedi;
- 13 Dikgwedi le tsona tsa tswala dilemo,
- 14 Ke ntse ke re ke sa bo tsipa hanyane.
- 15 Jwale tsohle di mphetile,
- 16 Lebaka e le bona boroko.

- 5.1 Hlalosa tatolano e hlahellang molathothokisong wa 6 le 9. (2)
- 5.2 Fana ka bohlokwa ba tshebediso ya lehlaso le hlahellang ditemanathothokisong kaofela. (2)
- 5.3 Hlalosa moelelo o otlohileng wa polelo ena '**menyetla e mphetile ya metonanahadi**' o hlahellang molathothokisong wa 4. (2)
- 5.4 Temanathothokiso ya 1 e qholotsa maikutlo a jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 5.5 Akaretsa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE feela e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30**

KARO LO YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE feela, potso e telele ya moqoqo kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA B, o tlameha ho araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

PALE**POTSO YA 6: POTSO E TELELE YA MOQOQO****LEKGAPETLA LA PANANA–JIM Mokoena**

Tshohla ka diketsahalo tse bontshang kgohlano ya ka hare le ya ka ntle, mme o bontshe ka moo e thusitseng mophetwa eo e leng molwantshuwa (Tswalano) ho tliša tharollo ha a nka qeto ya ho itwanela kgahlanong le mohlekefetsi wa hae e leng Lesibu. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 350–400. [25]

POTSO YA 7: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**LEKGAPETLA LA PANANA– J Mokoena**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA A

Ka le leng la matsatsi Mmalehola o ne a ntse a le ka mora ntlo serapeng sa meroho, hantlentle o ne a ena le Lesibu hona ka mora ntlo ka moo. Le ha yena a ne a ntse a hlaola lehola, ho bua nnete Lesibu yena o ne a sa etse ho le hokaalo. Fensetere ya phaposi ya bona ya ho robala yona e ne e butswa; e buletswe hore moya o nne o kene hobane ngwana o robetse. Eitse ha ngwana a utlwahala le fensetereng hore o a kgohlela, yaba Lesibu o se a tlohela seo a neng a ntse a se etsa. Ke moo a seng a itshututsa a leba ka tlung ka moo ngwana a robetseng ka teng. Hoo ho ne ho sa re letho ho Mmalehola hobane o ne a tseba hantle hore seo ke boikarabelo ba hae ba hore le yena a nne a ilo hlwela hore ho etsahala eng ka ngwana. Yaba o ntse a hlaola lehola, Mmalehola. Ka mane ka tlung kelello ya Lesibu e ne e mmolella taba ya hore sediba ke sa motlapele.

- 7.1 Taba ya hore Lesibu a itshututse ka potlako nakong eo lesea le kgohlelang empa mma lona a ntse a le teng, e mo hlahisa e le motho wa semelo se jwang? (2)
- 7.2 Ke ka lebaka la eng Lesibu a ileng a kenwa ke moya wa hore a qetelle a hlekefetsa Tswalano ka motabo? (2)
- 7.3 Ke ketsahalo efe e ileng ya etswa ke Lesibu e nnetefatsang puo e reng' Sediba ke sa motlapele? (2)
- 7.4 Seabo sa Mmalehola sa ho iphapanyetša boikarabelo ba ho hlokomela lesea la hae jwalo ka mme se bile le ntshetsopele ya kgohlano ya pale ka mokgwa o jwang? (2)

- 7.5 Ke ka lebaka la eng ha Tswalano a ne a sa bolelle mmae kapa nkgonwae hore ntatae o a mo hlekefetsa? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA B

'Ee, ha e le hantle ke kgathetse ke ntate.' Tswalano a realo ka pelong. Feela ha o ne o ka mo tadima hantle, o ne o tla bona a bile a bebenya melomo ka taba ena. Tswalano o ne a utlwile bohloko, feela a entse geto. O ne a batla ho tswa ka taba ena. Hape, e ne e le ha a bona eka jwale o se a fetohile mokgelo hara bana ba bang ba sekolo. Le ha ho le jwalo se neng se mo fa matla kajeno ke taba ya hore mmae o se a tseba se etsahalang ka yena. Taba e nngwe hape ke ya hore o ne a tseba hore soshialeweka e tla mo thusa ka ho sebetsa taba ena, ebe jwale ho a dubeha.

- 7.6 Kgohlano e iponahatsang ho ditaba tsa qotso e ka hodimo ke ya mofuta ofe? (1)
- 7.7 Ke taba efe eo Tswalano a kgathetseng ke yona, hona o ikemiseditse ho nka geto efe? (2)
- 7.8 Ke ketsahalo efe e ileng ya kgothatsa Tswalano hore a tswe ka taba e leng kgale a e patile? (2)
- 7.9 Ke sefe se neng se sitisa Mmalehola ho ka hlokomela ka pele hore lesea la hae le a hlekefetswa? (2)
- 7.10 Diketsahalo tsa pale ee di etsahala tikolohong e bontshang sebaka sefe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.11 Lesibu ke mophetwa wa mofuta o jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.12 Na ketso ya Mmalehola ya ho sireletsa Lesibu tlasa mabaka a fokolang e amohelohile nakong eo Tswalano a reng o ilo bolella soshialeweka hore Lesibu o mo hlekefeditse ka motabo? (2)
- 7.13 Hlalosa tomatso e hlahiswang ke tthekefetso e etswang ke Lesibu ho Tswalano. (2)

[25]

KAPA**SENGOLWA SA BOHOLOHOLO**

Araba potso E LE NNGWE feela ho sengolwa sa bohoholo.

POTSO YA 8: POTSO E TELELE YA MOQOQO**LETLOTLO LA BASOTHO — NPK Moikangoa le M.S. Sekobolo**

O itshetlehile ka ditaba tsa tshomo ya 'Nswana ya kgwedi sefubeng,'. Sekaseka diketsahalo tsa yona, o tshohle kamoo **Mohono le mona** wa mosadi e moholo o qetelletseng o mo diha le ho mo isa timelong kateng. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 350–400.

[25]

POTSO YA 9: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**LETLOTLO LA BASOTHO–NPK Moikangoa le M.S. Sekobolo**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa thoko yohle.

TEMA YA C**Thoko ya morena Moshoeshe**

- 1 Ngwana Mmamokhachane, Thesele,
- 2 Thesele pharu e teleletelele,
- 3 Kgomo di kene ka yona, di sa ile,
- 4 Le batho ba kene ka yona, ba sa ile.
- 5 Hlabisi ya Bakwena,
- 6 A ko hlabise nkgonwao,
- 7 A ko hlabise Mmasetenane a ka rwale,
- 8 A re, ke mehlehlo ya dikgomo le ya batho!
- 9 Nketu wa mara, thaka Shakhane le Ramakoane,
- 10 Mabasalerole, la tswa ka mpa ya mohlaba wa
- 11 Ratshoanyane,
- 12 Ngwana Morena wa Qhoai a le bona,
- 13 Le bonwa ke Ratjotjose wa Mokgethi
- 14 Leru, mmamoqolotsa wa dithebe,
- 15 Nketu ha a le siyo mareng a batho,
- 16 Beng ba mara ba ntse ba lla, ba re!
- 17 Nketu le Ramakoane le kae?
- 18 Mara a batho a kgutlile tseleng...

- 9.1 Ngwana Mmamokhachane eo ho buuwang ka yena ho ditaba tsa qotso ke mang? Yena o amana jwang le Basotho? (2)
- 9.2 Thoko e qotsitsweng ka hodimo e wela tlasa mofuta ofe wa dithoko? (1)
- 9.3 Ke mang ya etelang morena pele ha a eya kgotla? (1)
- 9.4 Nehelana ka lebaka le etsang hore morena a rokwe ha a eya kgotla? (2)
- 9.5 Ke hobaneng ha ho rokwa morena ho kenyelletswa le batswadi ba hae? (2)

MMOHO LE**TEMA YA D****Batlokoa****Molefe**

Ke Motlokoa wa ha Molefe,
 Wa ha Molefe, wa ha Sebidi.
 Wa Mmankgaodise wa ho nkgalefotha,
 Le mohla nama e leng siyo ha motho,
 Wa ha Mmanthatisi a Motonosi.

Motonosi

Ke Motlokoa,
 Ke motho wa Seala se kgaohile, Motonosi.
 Ha se a kgaoha se entse lehohoba.
 Ke motho wa ha Makoro,
 Wa ha mankgalefotha,
 Le mohla ho sa hlajwang,
 Le ntse le nkgalefotha.

- 9.6 Batlokoa ba ana phoofolo efe? (2)
- 9.7 Ke sefe se bontshang hore Batlokoa ba ha Molefe le ba ha Motonosi ba a tshwana? (2)
- 9.8 Bolela hore Batlokoa ba rokwang ke batho ba semelo se jwang? (2)
- 9.9 Ke dijo tsa mofuta ofe tse ratwang ke Batlokoa ba rokuweng dithokong tse ka hodimo? (2)
- 9.10 Mmanthatisi eo ho buuwang ka yena ho Batlokoa ba ha Molefe ke mang? (2)
- 9.11 Mora wa Sebidi ke mang? (1)
- 9.12 Ntle le dithoko tsa marena fana ka mofuta o le MONG wa dithoko, o be o o hlalose. (2)
- 9.13 Fana ka sebopeho sa thoko. (2)
- 9.14 Hantlentle Batlokoa ba bang ba fumaneha seterekeng sefe? le hona naheng efe? (2)

[25]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona feela karolong ena.

Ha o arabile potso ya moqoqo KAROLONG YA B, araba dipotso tse kgutshwane karolong ena. Ha o arabile dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, jwale araba ya moqoqo.

POTSO YA 10: POTSO E TELELE YA MOQOQO**MALEFANE NP– Maake**

O itshetlehile ka ditaba tsa tshwantshiso ena ya 'Malefane', sekaseka diketsahalo tsa yona o tshohle kamoo sebakadi sa sehlooho se sa **ananeleng/kgotsofalleng** maemo a sona a bophelo kateng, o bontshe le ditlamorao tse bosula tse tliwang ke ho se kgotsofale. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 350–450. [25]

POTSO YA 11: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**MALEFANE– NP Maake**

Bala qotso ena e latelang ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa terama/ tshwantshiso yohle.

TEMA YA E

Malefane :	Ntho e batlang e nkema ka pele ke mosebetsi ona wa ka wa sekolo, ntle le nthonyana tse ding tse mmalwanyana tse ntshitisang. Nka qolla ena feela ho etsa ditaba mohatla kgwiti. Mosebetsi wa ka o hlile o mongata haholo, mme ke a tseba hore mosebetsi wa mokga wa dipolotiki ke ntho e batlang hore motho a be le nako e ngata.
Nkubu:	Ke a utlwa mora. Sena seo o se bolelang re se re se buile le baetapele ba mokga. Seo nka o bolelang sona ha jwale ke hore, ha o rata ho tlohela mosebetsi wa botitjhere, o ka nna wa o tlohela.
Letshela:	Moo ke utlwa ho le thatanyana moreso. Jwale ha a se a tlohetse ho sebetsa o tla iphedisa ka eng? Nna ke se ke hodile mme tjelete ya ka o se a e hlohlorile kaofela dikolong kwana.

- 11.1 Mosebetsi wa Malefane e ne e le ofe ho ya ka qotso e ka hodimo? (1)
- 11.2 Ho tliile jwang hore Malefane a tlohele mosebetsi oo a neng a o sebetsa? (2)
- 11.3 Seabo sa Letshela ke sefe ntshetsopeleng ya ditaba tsa tshwantshiso ee? (2)
- 11.4 Ke dintho dife tse neng di tshepitswe Malefane hore o tla di fumana ha a ka sebeletsa mokga wa Nkubu ka botshepehi hore o hape dikgetho? Bolela tse PEDI. (2)
- 11.5 Ke sefe se sa etswang ke Letshela se bontshang pelo ya botswadi ho mora wa hae Malefane ha a tlohela mosebetsi? (2)

- 11.6 Bolela hore Letshela ke sebakadi sa mofuta ofe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.7 Ebe ke sebakadi sefe seo o ka reng se nnetefatsa maelana ana 'Ke ntja ya seloma mokgoki'. Tshehetsa karabo ya hao. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso/terama yohle.

TEMA YA F

Malefane:	Ke sa ilo itokisa, bosiu bo se bo thehile mme ke tla dieha ke fihle ka mora nako ha ke sa itokisi hona jwale.
Mapule:	Nna ke ne ke re o se ke wa ba wa ya le ho ya kopanong eo. Keng ha o ba kgoka tjee? O a bona hore ha ba sa o batla.
Malefane:	Setjhaba ke poho! Setjhaba ke poho! Jwale bona ba batla ho iketsa dipoho, athe ke dintja tse pedi feela. Ke batla ho ba bontsha hore ke mang nna. Mokga ona o eme tjena ka mofufutso wa phatla ya ka. Ba nkentse ba ntse ba tseba hore ke tla ba etsetsa lebitso. Jwale ha ba se ba qetile ba batla ho nkakgela matjoing kwana jwalo ka sakerete se tsubilweng. Ebile peipi e betere e hlahlelwa hape. (O ema ka maoto.)
Mapule:	Bua o ntse o dutse aubuti Malefane.

- 11.8 Bobedi boo bo buisanang qotsong e ka hodimo bo amana jwang? (1)
- 11.9 Ke ka lebaka la eng ha Malefane a hloko fetse ha kale ho ya ka ditaba tsa qotso? (2)
- 11.10 Ha o ne o le Malefane o ne o tla etsa jwang ha e le moo Nkubu kamora tshebetso ya hao e ntle a se a sa mo hloke dipolotiking? (2)
- 11.11 Hlalosa tomatso e hlahisitsweng ke ho lemala ha Malefane kotsing ya kolo. (2)
- 11.12 Hara diketsahalo tse kileng tsa hlahela Malefane ke efe e bontshang motsotso o mahlonoko? (2)

- 11.13 Diketsahalo tsa tshwantshiso ena di bontsha tikoloho ya mehleng efe?
Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.14 Hlahisa maikutlo a hao mabapi le ketso ya Nkubu ya ho romela Thabiso
le Malebela ho ka bolaya Malefane. (1)
- [25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80

